

Complexnummer: 528874

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Complexnaam

Zypendaal

Aantal complexonderdelen

10

Monumentnummers van complexonderdelen

528875, 528876, 528877, 528878, 528879, 528880, 528881, 528882, 528883, 529824

Woonplaats

Arnhem

Gemeente

Arnhem

Provincie

Gelderland

Locatie van het hoofdobject

Zijpendaalseweg 44, 6814 CL te Arnhem

Complexomschrijving

Omschrijving van het complex

De HISTORISCHE BUITENPLAATS ZYPENDAAL ligt ten noorden van Sonsbeek en ten oosten van Gulden Bodem in een beekdal van de stuwwal tussen en vertoont daardoor aanmerkelijke hoogteverschillen. Zypendaal wordt gekarakteriseerd door oude boomgroepen, open weiden, vergezichten en sprengen die uitmonden in vijverpartijen. Deze zetten zich voort als St. Jansbeek in het park van Sonsbeek. De naam Zypendaal of 'De Sijp' heeft de plaats waarschijnlijk te danken aan de talrijke bronnen in het lage gedeelte (sijpelen of siepelen is druppelen).

De in structuur en detail gaaf bewaard gebleven historische buitenplaats Zypendaal bestaat uit de volgende onderdelen: HOOFDGEBOUW (ZYPENDAAL) (1), HISTORISCHE TUIN- EN PARKAANLEG (2), KOETSHUIS (3), ORANJERIE (4), TUINHUIS of PAVILJOEN (5), CASA BIANCA (6), BOERDERIJ DE TEERPLAATS (7), TOEGANGSHEK (8) TUINBEELD (9) en WEIDEHEKKEN (10).

In de 17de en vooral de 18de eeuw worden aan de noordzijde van Arnhem diverse landgoederen ontwikkeld, gebruik makend van de reliëfrijke ondergrond en de aanwezigheid van sprengen. Zypendaal en Gulden Bodem maken daar deel van uit. Als landgoed wordt 'De Sijp' in 1644 voor het eerst genoemd toen Laurens Swaenendijk er eigenaar was. Hij verkocht in 1650 het bezit aan Abraham Tulleken en Gerhardina Everwijn, die een klein huis lieten bouwen. Het landgoed Zypendaal kwam in 1743 in handen van de Arnhemse stadssecretaris Mr. Hendrik Willem Brantsen en zijn vrouw Johanna Elisabeth de Vree. Zij lieten tussen 1762-1764 het bestaande huis afbreken en een nieuw blokvormig gebouw optrekken, naar alle waarschijnlijkheid onder leiding van stadstimmerman Hendrik

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Viervant. Een aantal jaren later kwamen er aan het voorplein een oranjerie en koetshuis bij. In het midden van de 18de eeuw lag het huis Zypendaal in een vierkante vijver. In de onmiddellijke omgeving bevonden zich tuinen en een moestuin, doorsneden met een regelmatig padenpatroon. Het zwaartepunt van de tuinaanleg lag terzijde van het huis in de lengterichting van het dal. Loodrecht op het dal loopt een as van het huis in westelijke richting naar een huis aan de overkant van de Zippendaalseweg op het terrein dat Gulden Bodem heet. In oostelijke richting liep een laan met dubbele laanbeplanting tegen de helling van de Beek- of Bickersberg op. Verder weg, aan oost- en westzijde van het landgoed is een aarzelend begin van een landschappelijke aanleg met slingerende paden waarneembaar. Op een kaart van 1753 door W. Leenen dit alles weergegeven. In het begin van de 19de eeuw vond een modernisering naar een landschappelijk stadium plaats. De eerste fase in deze omvorming bestond uit werkzaamheden die door J.P. Posth werden uitgevoerd van 1802-1804. Naar zijn plannen werden de vijvers aan de noordzijde van het huis vergraven en met elkaar verbonden. De lijnen van het padenbeloop zijn vloeiender gemaakt. Bovendien realiseerde hij de gebogen oprijlanen aan noord- en zuidzijde en vergrootte hij de achterste vijver aan de zuidkant, grenzend aan Sonsbeek. De tweede langwerpige vijver is toen gegraven. Het grootste deel in landschapsstijl is echter aangelegd omstreeks 1863. Toen liet W.G. baron Brantsen naar ontwerp van C.E.A. Petzold de vroeg 19de-eeuwse aanleg veranderen. Hij wijzigde de padenloop, maakte de vorm van de onderste spiegelvijver vloeiender. Aan de westzijde van deze vijver, waar een zijdal in het hoofddal uitkomt, creëerde Petzold een romantische plek met een kunstmatige meanderende beek langs lichte en donkere plekken met kleine watervallen naar de vijvers ten noorden van de Parkweg. Ook kwamen grote gazons met wisselende omzoming tot stand. Een volgende grote verandering dagtekent van 1890 toen H.A.C. Poortman de spiegelvijvers en de aanleg voor het huis Zypendaal veranderde. Hij heeft de vijvers verbreed en een bloementuin aangelegd tussen koetshuis en oranjerie (gereconstrueerd in 1984 door mevrouw M.E. Canneman-Philipse). Bij een verbouwing van het huis in 1883-1884 naar plannen van bureau Cuypers is aan de voorzijde een vestibule en aan de achterzijde een toren toegevoegd. Daarin is een wapenstein met de naam Zypendaal en het jaartal 1651 opgenomen, afkomstig van de afgebroken voorganger. In het interieur is de aankleding gewijzigd. Bij een volgende uitbreiding een paar jaar later werd de uitbouw aan de achterkant gerealiseerd. In 1919 zijn de landgoederen Zypendaal en Gulden Bodem, die tot dan bij elkaar hoorden, gesplitst. Graaf en gravin Von der Goltz-Brantsen gingen in het Jachthuis op Gulden Bodem wonen, barones Brantsen-Bohlen bleef op Zypendaal. In 1925 werd het landgoed Zypendaal door J.C. Hartogs, directeur van de Enka, aangekocht en aan de gemeente Arnhem in bruikleen afgestaan. In 1930 kwam de gemeente Arnhem in bezit van Zypendaal. In 1975 kwamen huis Zypendaal en koetshuis door langdurige erfpacht in handen van de Stichting Vrienden der Geldersche Kasteelen. Na een in 1982 afgesloten restauratie werd Zypendaal het kantoor van de Stichting Het Geldersch Landschap en Vrienden der Geldersche Kasteelen. Een aantal representatieve ruimten op de bel-etage zijn ingericht als bewoond adellijk huis, waarbij gebruik gemaakt is van originele inventarisstukken uit de Brantsenlegaten. De oranjerie en het koetshuis zijn als kantoor ingericht.

Omgrenzing De omgrenzing van het historische buitenplaatsencomplex Zypendaal wordt aan de zuidzijde gevormd door de Parkweg, aan de westkant door een deel van de Kluzeweg die ombuigt in oostelijke richting in de Daam Fockemalaan, langs de sportcomplex; vervolgens noordwaarts langs de Wolfiaan tot aan de Schelmseweg en vandaar af weer in zuidelijke richting langs de Zippendaalseweg. De omgrenzing van het complex alsmede de situering van de complexonderdelen staan op de bij de bescherming horende kaart aangegeven.

Waardering van het complex

Het complex HISTORISCHE BUITENPLAATS ZYPENDAAL is van algemeen cultuur-, architectuur- tuinhistorisch en landschappelijk belang

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

- wegens de ouderdom
- als voorbeeld van een door stedelijke regenten gestichte buitenplaats
- als een van de buitenplaatsen ten noorden van Arnhem gelegen
- wegens de aanwezigheid van het midden 18de-eeuwse huis, waarschijnlijk naar ontwerp van Hendrik Viervant
- als gaaf voorbeeld van het incorporeren van een bestaande landschapsstructuur in het ontwerp van de buitenplaats - wegens de visuele samenhang tussen de gebouwen onderling en de omgeving.

Monumentnummer*: 528875

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	14 februari 2006
Kadaster deel/nr	82866/188

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Arnhem	Arnhem	Gelderland

<i>Locatiennaam</i>	<i>Locatieomschrijving</i>
Arnhem	

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Arnhem	N			6277

*Omschrijving***

Omschrijving

Hoofdgebouw HUIS ZYPENDAAL. Het landgoed Zypendaal kwam in 1743 in handen van de Arnhemse stadssecretaris Mr. Hendrik Willem Brantsen en zijn vrouw Johanna Elisabeth de Vree. Zij lieten omstreeks 1762-1764 het bestaande midden 17de-eeuwse huis afbreken en een nieuw blokvormig gebouw, iets ten zuiden daarvan, optrekken in een sobere 18de-eeuwse architectuur met rijk benadrukte middenpartij naar ontwerp van Hendrik Viervant. Tussen 1803 en 1805 vonden er wijzigingen plaats door R.R. Viervant, timmerman Van Daalen en plafonneur M. Werkson. Een groot aantal ramen werd door schuiframen met een grotere roedeverdeling vervangen. Een ingrijpende verbouwing vond plaats in 1883-1884 waarbij het bureau van P.J.H. Cuypers betrokken was. In deze periode werd de toren met bekroning toegevoegd geïnspireerd op die van kasteel Ruurlo, de kap geheel vernieuwd en van een balustrade voorzien en extra dakkapellen toegevoegd. De vestibule werd met gebruikmaking van onderdelen van de oude ingangspartij naar voren uitgebreid en kreeg een balkon. Ook van Cuypers zijn de hardstenen balkons met smeedijzeren balustrades. De roedeverdeling van de meeste vroeg 19de-eeuwse ramen werden, met handhaving van het kozijn, gewijzigd. Omstreeks 1900 (1894?) werd op de zuidoosthoek van het huis een smalle antichambre uitgebreid tot de tegenwoordige salon met erker, die later nog eens is verhoogd. In de jaren zeventig en tachtig van de 20ste eeuw is het huis gerestaureerd waarbij de vertrekken aan de linkerzijde van de bel-etage en de schuiframen gereconstrueerd werden. De bel-etage is met een aantal stijlkamers met voorwerpen uit de collectie Brantsen ingericht.

EXTERIEUR. Het vrijwel vierkante, uit baksteen opgetrokken huis staat op een hardstenen plint en bestaat uit een souterrain, bel-etage, verdieping en een zolderverdieping. Het wordt beëindigd met een omlopend schilddak met leien gedekt. Aan alle zijden dakkapellen met segmentvormige bekroning en roedevensters. Boven de (bredere) dakkapel van de middentravee een uurwerk uit

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

1888, gemaakt door de Haagse stadsuurwerkmaker L.F.W. Volcke. Twee luidklokken gegoten door Petit en Fritsen. Hoekschoorstenen met ijzeren bekroningen en een balustrade daartussen. Tegen de zuidoosthoek staat een bouwdeel met gelijke verdiepingshoogte maar onder een plat dak. In de oksel tussen achtergevel en aanbouw staat een slanke toren met barok helmdak. Alle vensters met licht getoogde strekken. De ramen van de bel-etage aan de linkerzijgevel hebben een (gereconstrueerde) kleine roedeverdeling. Overigens, met uitzondering van het souterrain, is de vensterverdeling naar ontwerp van bureau Cuypers. Op de middentravee van de symmetrisch ingedeelde voorgevel sluit een uitgebouwde vestibule met balkon aan. De onderbouw is met 18de-eeuwse hardstenen platen met pilasters en Corinthische kapitelen bekleed. Daarnaast een ijzeren armatuur met luidklok 'Johannes Specht Ao 1734 Rotterdam'. Gebogen smeedijzeren balkon. Boven de balkondeuren hardstenen platen met het wapen Brantsen met aan weerszijden de wapens van de grootouders Brantsen en Mossel (links) en Van Heeckeren en Van Pabst van Bingerden (rechts). De vestibule heeft een onderbouw met rondboogdoorgangen die met rustiek gehakte hardstenen platen zijn bekleed. De onderbouw is bereikbaar via hardstenen trappen aan weerszijden van de vestibule. De onderdoorgang geeft toegang tot het souterrain enerzijds en tot een overwelfde ruimte onder het voorplein anderzijds. Aan weerszijden van de vestibule staan op de kademuren ijzeren balustrades tussen natuurstenen posten. Aan de rechterzijgevel een gebogen balkon over de drie middelste traveeën van de bel-etage en een balkon op de verdieping voor het middenvenster. Het metselwerk van toren en aanbouw aan de achterzijde wijkt in kleur af van de rest. Uitgebouwde erker over twee bouwlagen die rust op twee natuurstenen consoles. Op de verdieping een vijfzijdige natuurstenen gevelsteen met 'Zypendal 1650' en het wapen Tulleken en Everwijn. In het bovendeel van de gevel een rondboogvenster. In de noordgevel van de toren een steen met '1883'. Over de hele breedte bevindt zich aan de achterkant een boogvormige onderdoorgang waar de afvoeren op uit kwamen. In het INTERIEUR is de indeling grotendeels van de bouwtijd. Alle bouwlagen hebben een centrale gang met aan weerszijden vertrekken. Het souterrain, toegankelijk van buiten af met twee trappen naast de vestibule en van binnen uit via een gebogen trapje achter het trappenhuis. Centrale gang met marmeren platen. De meeste vensters met spijlen, behalve bij het nieuw aangebouwde deel. Een aantal vertrekken met binnenluiken. Kelder links voor met troggewelven op houten balken. De aankleding van de vertrekken op de bel-etage met lambriseringen, stucplafonds en schouwen is grotendeels in Lodewijk XV-stijl. Aangenomen wordt dat er tijdens de verbouwing door bureau Cuypers een groot deel daarvan is gerealiseerd. De vensters zijn van binnenluiken en vensterbanken voorzien. De vertrekken op de bel-etage zijn zowel vanuit de gang te bereiken als onderling verbonden, aan de rechterkant middels een enfilade, aan de linkerzijde vormen zij een kamer en suite. De vestibule met stucplafond in Lodewijk XV-stijl. Houten bordestrap met rijk gesneden trappaal en balusters in Lodewijk XV-stijl. De 18de-eeuwse trap in aan het eind van de 19de eeuw aangevuld met extra bordesbalustrades. Terzijde van de trap ingebouwde kastenwand. Middengang met wit marmeren vloer en gevlochten ruitpatronen in zwart, rood en zandkleurig marmer uit 1890. Houten lambrisering, brede getoogde en geprofileerde kozijnen met paneeldeuren (18de-eeuws). Boven de deuren gestucte panelen met kroonlijsten, korfboogpanelen met ornament. Plafond in Lodewijk XV-stijl. De Blauwe Kamer (rechts voor) heeft een houten lambrisering met panelen en een eenvoudig stucplafond met hoekornamenten. Schouw met houten boezem en boogvormige spiegel, marmeren mantel in Lodewijk XV-stijl. Middenvertrek rechts (Herenkamer) met paneellambrisering, stucplafond in Lodewijk XV-stijl, houten schouw met mantel met gecanneleerde pilasters, boezem met gesneden zuiltjes, spiegel en kroonlijst, eind 19de eeuw. Achtervertrek rechts (Rode Salon) was oorspronkelijk een kabinet en is omstreeks 1900 vergroot. Houten paneellambrisering, stucplafond in Lodewijk XV-stijl, schouw met rijk geornamenteerde marmeren mantel en houten boezem met spiegel in Lodewijk XIV omlijsting. De Damessalon (links voor) heeft een houten paneellambrisering, stucplafond in Lodewijk XV-stijl, wit marmeren schoorsteenmantel (eind 19de eeuw) en dubbele schuifdeuren naar de eetkamer. Eetkamer met houten parketvloer met sterpatronen, houten paneellambrisering, stucplafond in Lodewijk XV-stijl, rijk gesneden houten schouw in Lodewijk XIV-vormen (19de eeuw) afkomstig uit huis Doorn bij Zwolle, in 1907 overgebracht naar het huis Willemsplein 20 in Arnhem en sinds 1970 in Zypendaal. Achter de eetkamer een dienkamer. Op de

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

verdieping een centrale gang en een plafond met enkelvoudige balklaag. Zolderverdieping met middengang. In het achterste gedeelte een gestuct tongewelf met gordelboog op geornamenteerde consoles. De ruimte van de toren wordt met een houten kruisgewelf van kraaldelen overkluisd.

Waardering

Hoofdgebouw HUIS ZYPENDAAL behorend tot de historische buitenplaats Zypendaal van bijzonder architectonisch, cultuurhistorisch en stedenbouwkundig belang

- wegens de ouderdom
- wegens de architectuur
- als goed voorbeeld van een Gelders regentenhuis uit het midden van de 18de eeuw
- wegens de plaats in het oeuvre van Hendrik Viervant
- wegens de eind 19de-eeuwse modernisering en uitbreiding binnen het 18de-eeuwse concept
- wegens de gaaf bewaard gebleven 18de-eeuwse indeling van het huis
- wegens de fraai bewaard gebleven interieuronderdelen
- wegens de situering in het midden van het 19de-eeuwse landschapspark
- wegens de visueel- en functioneel ruimtelijke relatie met de overige gebouwen op de buitenplaats

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Kasteel, buitenplaats

Functie

Landhuis

Monumentnummer*: 528876

Status rijksmonument
Inschrijving register* 14 februari 2006
Kadaster deel/nr 82867/102

*Woonplaats** Arnhem *Gemeente** Arnhem *Provincie** Gelderland

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Arnhem	N			7831
Arnhem	N			7906
Arnhem	N			8102
Arnhem	N			8103
Arnhem	N			7348
Arnhem	N			8268
Arnhem	N			8277
Arnhem	N			6927
Arnhem	N			4912
Arnhem	N			6277
Arnhem	N			4910
Arnhem	N			4918
Arnhem	N			6276
Arnhem	N			188
Arnhem	N			886
Arnhem	N			4432
Arnhem	N			7111
Arnhem	N			4993
Arnhem	N			7341
Arnhem	N			4897
Arnhem	N			4996
Arnhem	N			4994
Arnhem	N			7342
Arnhem	N			6926

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Arnhem	N			4909
Arnhem	N			4431
Arnhem	N			6918
Arnhem	N			4896
Arnhem	N			7344
Arnhem	N			1891
Arnhem	N			6660
Arnhem	N			4915
Arnhem	N			4995
Arnhem	N			7112
Arnhem	N			7345
Arnhem	N			4907
Arnhem	N			4894
Arnhem	N			4917
Arnhem	N			4913
Arnhem	N			6278
Arnhem	N			7343
Arnhem	N			4906
Arnhem	N			4911
Arnhem	N			4343

*Omschrijving***

Omschrijving

HISTORISCHE TUIN- EN PARKAANLEG. Zypendaal is een uitgestrekte buitenplaats met een in een beekdal gelegen landbouwgronden in het noordelijke deel, overgaand in een aangelegd park in 19de-eeuwse landschapsstijl. Begroeiing en paden liggen als van nature in het dal. Het dal wordt omzoomd door bos bestaande uit gemengd loof- en naaldhout. In het bijzonder op de oostelijke dalwand ligt het bos op een steile helling. In het dal ligt een reeks vijvers die gevoed worden uit op het terrein ontspringende bronnen: een spreng ten noorden van het huis Zypendaal en een bronbos ter hoogte van de zuidelijke spiegelvijver. Het huis ligt in een landschappelijk vormgegeven vijver tussen spreng en spiegelvijvers. Grenzend aan deze waterpartijen liggen, vormgegeven in landschapsstijl, paden, gazons en weiden met boomgroepen en markante solitairen. Op de dam tussen de spiegelvijvers staat een tuinbeeld (zie hiervoor onderdeel 9). Vanuit de onderste spiegelvijver loopt het water door een duiker onder de Parkweg door, om in Sonsbeek via de Grote Vijver en de St. Jansbeek zijn weg te vervolgen. Visueel is het park Zypendaal met dat van Sonsbeek verbonden via zichten over de waterpartijen. Vanuit Sonsbeek zijn er lange zichtlijnen naar de boerderij De Teerplaats (zie hiervoor onderdeel 7) en het boven de spiegelvijvers gelegen tuinhuis (zie hiervoor onderdeel 5). De formele toegang naar het huis loopt via het toegangshek (zie hiervoor

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

onderdeel 8) aan de Zijpendaalseweg, direct achter de boerderij De Teerplaats. De langgerekte toegangsweg slingert zich met flauwe bochten door het dal naar het huis. Gaande langs de weg neemt men een afwisselende reeks taferelen waar, waarbij gebruik gemaakt is van de natuurlijke gesteldheid van het terrein. De toegangspoort ligt in een bosrand. Na passage van een klein bosgedeelte wordt de eerste open plek gevormd door de Kleine Weide. Vervolgens doorsnijdt de oprijlaan een bosgedeelte, waarin aan de oostzijde een bronbos min of meer verscholen ligt met een sterk meanderende beek met kleine watervallen van veldkeien, waarschijnlijk van de hand van Petzold. Na het bosgedeelte loopt de laan langs een grotere open ruimte waarin ook het huis direct bij het betreden van de ruimte al zichtbaar is. De ruimte bestaat uit gras met in de randen boom- en heestergroepen. Aan de oostzijde rijst de bosrand op (Bickersberg). Ter hoogte van het huis, dat in een vijver ligt, verbreedt het pad zich tot een voorplein. Direct voor het huis staan in een formele symmetrische setting ter weerszijden van een eenvoudige bloementuin (reconstructie uit 1984 op basis van oude foto's) het koetshuis (zie hiervoor onderdeel 3) en de oranjerie (zie hiervoor onderdeel 4). Na het huis volgt een kleinere weide omzoomd door boomgroepen en bosranden en afgeperkt met een gietijzeren hekwerk (zie hiervoor onderdeel 10). In de rand aan de westkant bevindt zich het huis Casa Bianca (zie hiervoor onderdeel 6), in een zichtlijn vanaf het huis en evenals het huis in de monding van een zijdal gelegen. De weide verruimt zich hierna in oostelijke richting in een zijdal waarin weiden en landbouwgronden liggen. In de bosrand ten noorden van het huis is een spreng gegraven van waaruit het water ontspringt dat de vijvers van Zypendaal en Sonsbeek voedt. De spreng loopt uit in de landschappelijk vormgegeven vijver waar het huis in staat. Stroomafwaarts komt het water via twee spiegelvijvers in de Grote Vijver van Sonsbeek terecht. De bovenste der spiegelvijvers is regelmatig rechthoekig van vorm, hetgeen nog wordt benadrukt door begeleidende formele laanbeplanting. De tweede spiegelvijver verbreedt zich stroomafwaarts ter hoogte van de Kleine Weide.

Waardering

PARK- EN TUINAANLEG, behorend tot de historische buitenplaats Zypendaal van algemeen cultuur-, architectuur en tuinhistorisch belang

- wegens de ouderdom
- wegens de gaafheid
- wegens de kwaliteit van het ontwerp waarbij knap gebruik gemaakt is van de terreinomstandigheden en bossen en landbouwgronden zijn geïncorporeerd
- als een fraai voorbeeld van een landschappelijke aanleg uit het begin van de 19de eeuw in samenhang met de 18de-eeuwse hoofd- en bijgebouwen
- wegens de karakteristieke afwisseling van open en gesloten ruimtes
- wegens de vista's vanuit en naar het hoofdgebouw
- wegens het karakteristieke padenpatroon
- wegens de visueel-ruimtelijke context waarin de gebouwen een bewuste plaats hebben gekregen

Hoofdcategorie

Subcategorie

Functie

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Kastelen, landhuizen en parken

Tuin, park en plantsoen

Historische aanleg

Monumentnummer*: 528877

Status rijksmonument
Inschrijving register* 14 februari 2006
Kadaster deel/nr 82867/90

Woonplaats* Gemeente* Provincie*
Arnhem Arnhem Gelderland

Locatiennaam Locatieomschrijving
Arnhem

Kadastrale gemeente* Sectie* Kadastraal object* Appartement aanduiding Grondperceel
Arnhem N 6276

Omschrijving**

Omschrijving

Voormalig KOETSHUIS ten noordwesten van het huis Zypendaal, gebouwd in 1764-1767 (eerste steen 'Hester Henriët Brantsen anno 1764 & 27 Julius'; inscriptie in baksteen 'Anno 1767 WCB'). In 1867 werd het koetshuis verbouwd naar plannen van F.W. van Gendt J.Gzn, waarbij de toegangen met omlijstingen gewijzigd zijn. In een aantal bakstenen zijn letters en cijfers gekerfd. In 1978 is het koetshuis gerenoveerd en als kantoorruimte in gebruik genomen, waarbij de oude vloerniveaus zijn gehandhaafd, maar de deuropeningen door grote vensters zijn vervangen. Gebouw opgetrokken van rode baksteen op rechthoekige plattegrond, van een bouwlaag en een kap hoog onder omlopend, schilddak, gedekt met gesmoorde oud Hollandse pannen. De gevels worden met geprofileerde lijsten afgesloten. Aan noord- en oostzijde een hoge gepleisterde plint met geprofileerde lijst. Vensters met rechte strekken. De naar het voorplein gerichte zuidzijde is regelmatig van indeling, vijf traveeën breed en gespiegeld met de daar tegenover liggende oranjerie (zie hiervoor onderdeel 4). De toegang zit in de oostgevel en bestaat uit een brede getoogde deur met houten omlijsting met spiegelveld. Eenzelfde omlijsting zit rond beide deurpartijen in de noordgevel. Het inwendige heeft een vloer van klinkers in visgraatmotief gelegd.

Waardering

KOETSHUIS behorend tot de historische buitenplaats Zypendaal van algemeen belang

- wegens de ouderdom
- wegens de eenvoudige 18de-eeuwse architectuur passend bij het hoofdgebouw

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

- wegens de voormalige functie
- wegens de ligging aan de noordelijke oprijlaan naar het huis
- wegens de visueel- en functioneel ruimtelijke relatie met de overige gebouwen op de buitenplaats

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Bijgebouwen kastelen enz.

Functie

Koetshuis(L)

Monumentnummer*: 528878

Status rijksmonument
Inschrijving register* 14 februari 2006
Kadaster deel/nr 82867/72

Woonplaats* Arnhem
Gemeente* Arnhem
Provincie* Gelderland

Locatiennaam Arnhem
Locatieomschrijving

Kadastrale gemeente* Arnhem
Sectie* N
Kadastraal object*
Appartement aanduiding
Grondperceel 6278

Omschrijving**

Omschrijving

Voormalige ORANJERIE ten zuidwesten van het huis Zypendaal, gebouwd tegelijk met het koetshuis in 1764-1767. Aan de zuidkant bevond zich in de 18de eeuw de moestuin. Wijzigingen zoals het vervangen van de 18de-eeuwse roedevensters door achtruits vensters zullen in de eerste helft van de 19de eeuw hebben plaats gevonden. In 1978 is de oranjerie gerestaureerd en als kantooruimte ingericht. Hierbij is een moderne constructie ingebouwd. Gebouw opgetrokken van rode baksteen op rechthoekige plattegrond, van een bouwlaag en een kap hoog onder omlopend, schilddak, gedekt met gesmoorde oud Hollandse pannen. Lage geschilderde plint. De gevels worden met geprofileerde lijsten afgesloten. Vensters met rechte strekken. De naar het voorplein gerichte noordzijde is regelmatig van indeling, vijf traveeën breed en gespiegeld met het daar tegenover liggende koetshuis (zie hiervoor onderdeel 3). De deurpartij in de noordgevel is verbreed, getuige bouwsporen in het metselwerk. In de oostgevel drie fenêtres à terre. Onder de twee rechtervensters in de achtergevel (zuid) zitten twee keldervensters. In het inwendige een kleine kelder onder het zuidoostelijke deel.

Waardering

ORANJERIE behorend tot de historische buitenplaats Zypendaal van algemeen belang

- wegens de ouderdom
- wegens de eenvoudige 18de-eeuwse architectuur passend bij het hoofdgebouw
- wegens de voormalige functie

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

- wegens de ligging bij de voormalige moestuin
- wegens de visueel- en functioneel ruimtelijke relatie met de overige gebouwen op de buitenplaats

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Tuin, park en plantsoen

Functie

Orangerie

Monumentnummer*: 528879

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	14 februari 2006
Kadaster deel/nr	82867/64

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Arnhem	Arnhem	Gelderland

<i>Locatiennaam</i>	<i>Locatieomschrijving</i>
Arnhem	

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Arnhem	N			886

*Omschrijving***

Omschrijving

In het midden van de 19de eeuw tot stand gekomen TUINHUIS of paviljoen, gebouwd als speelhuisje voor de kinderen van de familie Brantsen. Later de woning van de huisknecht van Zypendaal. De middenpartij aan noordzijde is een latere toevoeging. Het gebouw ligt aan de bovenste Spiegelvijver, aan het eind van een lange zichtas en vormt als zodanig een belangrijk focuspunt in de aanleg van het park. Gebouw van één bouwlaag en een kapverdieping op rechthoekige plattegrond onder overstekend zadeldak, met aan de zuidzijde een veelhoekige, torenvormige uitbouw onder tentdak met zinken piron en aan de noordzijde een uitgebouwd gedeelte van twee bouwlagen hoog onder een flauw hellend zadeldak dat op het hoofddak aanloopt. Langs de dakranden geschulpte druiplijsten. De bakstenen gevels staan op een gepleisterde plint. Op de hoeken gepleisterde en verspringende hoekblokken die aan de korte zijde met een gepleisterde band verbonden zijn aan de bovenzijde. Vensters en ingangen met gepleisterde lateibalk op dito blokjes aan de bovenzijde. Fenêtre à terre in de veelzijdige uitbouw, waarboven een gekoppeld venster; overigens vensters met zigzagroeden en luiken aan de voorzijde. In de korte gevels ingangen en een rond venster in de geveltop. In de achtergevel (noord) een ingang met luifel op zuiltjes met basementen. In het inwendige een keuken met kleine schouw. Onder de keuken een kelder met tongewelf.

Waardering

TUINHUIS behorend bij de historische buitenplaats Zypendaal van algemeen cultuurhistorisch belang

- wegens de ouderdom
- wegens de eclectische architectuur

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

- wegens het type
- wegens de situering
- wegens de visueel- en functioneel ruimtelijke relatie met de overige gebouwen op de buitenplaats

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Tuin, park en plantsoen

Functie

Tuinhuis

Monumentnummer*: 528880

Status rijksmonument
Inschrijving register* 14 februari 2006
Kadaster deel/nr 82875/31

Woonplaats* Arnhem
Gemeente* Arnhem
Provincie* Gelderland

Locatiennaam Arnhem
Locatieomschrijving

Kadastrale gemeente* Arnhem
Sectie* N
Kadastraal object*
Appartement aanduiding
Grondperceel 7345

Omschrijving**

Omschrijving

In het begin van de 20ste eeuw gebouwde DIENSTWONING, gelegen ten noorden van Zypendaal. Het huis werd in opdracht van de familie Brantsen gebouwd voor de 'pluimgraaf', de verzorger van het pluimvee en de koeien op Zypendaal, in een traditionele stijl. Het gebouw is opgezet als een T-boerderij met dwars voorhuis onder schilddak en een daarop aansluitend iets lager achterhuis onder wolfdak. De daken zijn met gesmoorde verbeterde Hollandse pannen gedekt. Windveren langs de dakranden. De gevels zijn wit gepleisterd en hebben een grijs geschilderde plint. De meeste vensters en deuren hebben aan de bovenzijde een licht uitgemetselde strek die aan de hoeken is omgezet. Grote vensters met onderluiken. In de symmetrisch ingedeelde voorgevel deur en vensters met roedeverdeling in het bovenlicht. In de zijgevels van het voorhuis en de eerste traveeën van het achterhuis vensters van het zelfde type; rondboogvenstertjes in de rechterzijgevel. In de achtergevel deur met kleine zijlichten en omgezette latei; rondboogvensters aan beide zijden. De indeling in het interieur met centrale gang, een kamer aan beide zijden in het voorhuis, kelder met troggewelven en details als schouwen en paneeldeuren met geprofileerde omlijsting dateren van de bouwtijd. Het huis ligt op een met een heg omgeven erf.

Waardering

DIENSTWONING Casa Bianca, behorend tot de historische buitenplaats Zypendaal van algemeen belang

- wegens de ouderdom
- wegens de gaaf bewaard gebleven traditionele architectuur
- wegens de functie

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

- wegens de zichtrelatie met het huis Zypendaal
- wegens de functioneel-ruimtelijke relatie met de overige onderdelen van de buitenplaats

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Bijgebouwen kastelen enz.

Functie

Bijgebouw

Monumentnummer*: 528881

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	14 februari 2006
Kadaster deel/nr	82875/21

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>		<i>Provincie*</i>				
Arnhem	Arnhem		Gelderland				
<i>Straat*</i>	<i>Nr*</i>	<i>House letter*</i>	<i>Toev.*</i>	<i>Postcode*</i>	<i>Woonplaats*</i>	<i>Situering</i>	<i>Locatie</i>
Zijpendaalseweg	40			6814 CL	Arnhem	Bij	
Parkweg	1			6815 DJ	Arnhem		
<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>		<i>Appartement aanduiding</i>		<i>Grondperceel</i>	
Arnhem	N					7112	
Arnhem	N					6926	

Omschrijving**

Omschrijving

In oorsprong 18de-eeuwse HALLEHUISBOERDERIJ met middenlangsdeel, genaamd De Teerplaats, in zijn huidige verschijningsvorm grotendeels daterend uit de tweede helft van de 19de eeuw. De naam die aanvankelijk verbonden was aan een daarnaast gelegen boerderijtje dat in 1907 is afgebroken, zou te maken hebben met het schuttersgilde dat daar in het verleden kwam potverteren. In zijn huidige verschijningsvorm dateert de Teerplaats grotendeels uit het midden van de 19de eeuw. Omstreeks 1900 werd aan de rechterzijde een dienstwoning ingebouwd, bestemd voor de chauffeur van de familie Brantsen. Boerderij op rechthoekige plattegrond onder overstekend zadeldak met gesmoorde oud Hollandse pannen gedekt. Asymmetrisch ingedeelde voorgevel met rondboogdeur en -vensters. Persiennes aan de vensters. Eveneens rondboog keldervenster rechts onder. Op de verdieping drie rondboogvenstertjes onderling door een gestucte lijst verbonden. De rechterzijgevel heeft een forse uitbouw van twee bouwlagen onder overstekend wolfdak dat op het hoofddak aanloopt. Getrapt bakstenen fries onder de dakrand. Regelmatig ingedeelde toegangsgevel met deur en vensters met bovenlicht met roede verdeling. De vensters hebben luiken ter hoogte van het onderraam. In het lage deel van de rechterzijgevel vensters en deuren van verschillende grootte waaronder een garagedeur uiterst rechts. In de linkerzijgevel ter hoogte van het bedrijfs gedeelte rondboogmestdeurtjes. De achtergevel is symmetrisch van indeling met dubbele deel deur in het midden, geflankeerd door een rond stalvenster. Hooiluk op de verdieping.

Waardering

HALLEHUISBOERDERIJ DE TEERPLAATS behorend tot de historische buitenplaats Zypendaal, van algemeen cultuurhistorisch belang:

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

- wegens de ouderdom
- wegens de toegepast bouwmaterialen
- wegens de functie
- wegens de markante situering aan de rand van het park

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Bijgebouwen kastelen enz.

Functie

Bijgebouw

Monumentnummer*: 528882

Status rijksmonument
Inschrijving register* 14 februari 2006
Kadaster deel/nr 82875/7

Woonplaats* Arnhem
Gemeente* Arnhem
Provincie* Gelderland

Locatiennaam Arnhem
Locatieomschrijving

Kadastrale gemeente* Arnhem
Sectie* N
Kadastraal object*
Appartement aanduiding
Grondperceel 7345

Omschrijving**

Omschrijving

TOEGANGSHEK, 19de-eeuwse toegangspartij met bakstenen hekposten en smeedijzeren hekwerken, toegang gevend tot het park. De entreepartij met toegangspoort werd waarschijnlijk in de tweede helft van de 19de eeuw gerealiseerd, even ten noorden van De Teerplaats. Vier gebosseerd gemetselde bakstenen hekposten afgesloten met natuurstenen dekplaten met diamantkopvormige bekroning met daartussen oplopende smeedijzeren hekken met pijlpunten.

Waardering

TOEGANGSHEK behorend tot de historische buitenplaats Zypendaal van belang

- wegens de ouderdom
- wegens de constructie
- wegens de functie
- wegens de visueel ruimtelijke relatie met de andere onderdelen van de buitenplaats

Hoofdcategorie Kastelen, landhuizen en parken
Subcategorie Tuin, park en plantsoen
Functie

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 528883

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	14 februari 2006
Kadaster deel/nr	82874/161

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Arnhem	Arnhem	Gelderland

<i>Locatiennaam</i>	<i>Locatieomschrijving</i>
Arnhem	

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Arnhem	N			7345

*Omschrijving***

Omschrijving

TUINBEELD, in de jaren zestig van de twintigste eeuw geplaatste 18de-eeuwse marmeren beeldengroep op sokkel, voorstellende Asklepios, Hygieia en Telesphoros. Het beeld stond omstreeks 1900 bij Rhederoord, eveneens Brantsenbezit. Het beeld staat op de dam tussen de beide spiegelvijvers ten zuiden van het huis Zypendaal. Asklepios was de god der geneeskunde; zijn dochter Hygieia de godin van de gezondheid en zijn zoon Telesphoros de god van de genezing. Het beeld staat op een marmeren sokkel met geprofileerd basement met pilastertjes op de hoeken en afgesloten met een geprofileerde dekplaat. De naakte bebaarde Asklepios zit op een rotsblok. tegen hem aan staat Hygieia, gehuld in een geplooid kledingstuk met in haar armen de kleine Telesphoros. Aan de voeten van Asklepios en Hygieia liggen twee verstrengelde slangen.

Waardering

TUINBEELD behorend tot de historische buitenplaats Zypendaal van algemeen kunsthistorisch belang

- wegens de ouderdom
- wegens de kunsthistorische kwaliteit van het ontwerp
- wegens de situering in het park

<i>Hoofdcategorie</i>	<i>Subcategorie</i>	<i>Functie</i>
Kastelen, landhuizen en parken	Tuin, park en plantsoen	Tuinbeeld

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 529824

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	14 februari 2006
Kadaster deel/nr	82915/160

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Arnhem	Arnhem	Gelderland

<i>Locatiennaam</i>	<i>Locatieomschrijving</i>
Arnhem	

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Arnhem	N			7345
Arnhem	N			188

*Omschrijving***

Omschrijving

WEIDEHEKKEN. Rond het weiland ten noorden van het huis Zypendaal is een (deels onderbroken) eenvoudig geschakeld gietijzeren hekwerk aangebracht bestaande uit rechte staanders en horizontale liggers en draden, daterend uit het begin van de 20ste eeuw.

Waardering

WEIDEHEKKEN behorend tot de historische buitenplaats Zypendaal, van belang

- wegens de ouderdom
- wegens het type
- als markering en afperking van het weiland

<i>Hoofdcategorie</i>	<i>Subcategorie</i>	<i>Functie</i>
Kastelen, landhuizen en parken	Tuin, park en plantsoen	

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument